

לידיעת נתניהו, הליטאים לא חיכו לנאצים

עוד לפני כניסת הגרמנים מיהרו המקומיים בקובנה ובערי השדה לטבוח, לרצוח, לשרוף ולבזוז יהודים. רה"מ הקריב את האמת בשם פוליטיקה עכשווית

ד"ר בן ציון קליבנסקי, פורסם ב-ynet: 27.08.18, 08:07

נתניהו עם נשיאת ליטא, דליה גריבאוסקאית (צילום: עמוס בן גרשום/לע"מ)

"כאן התרחשה טרגדיה בלתי-נשכחת, בוצע פשע שלא ניתן לסלוח עליו. כ-70 אלף יהודים נרצחו בדם קר בידי הנאצים ומשתפי הפעולה שלהם... בסך הכול, 200 אלף יהודים נרצחו כאן ובמקומות אחרים ברחבי ליטא, 95% מהיהודים שחיו במדינה הזו". כך אמר בסוף השבוע ראש הממשלה בנימין נתניהו שעמד סמוך ליד הזיכרון לנרצחים ביער פונאר, קילומטרים אחדים מעיר הבירה וילנה ועמעם את המושג "משתפי הפעולה" עם הנאצים. כנגד עמימות זו הוא בחר להדגיש שהיו בליטא חסידי אומות עולם לא מעטים, שהצילו יהודים רבים, ואף הודה לממשלת ליטא שעושה למען הנצחת השואה ושימור האמת על אודותיה.

כיליד ליטא וכחוקר תולדות יהדותה נדהמתי לשמוע זאת. מציאות אחרת הכרתי. למעשה – הפוכה לגמרי מהמציאות שצייר ראש הממשלה.

מי באמת רצח את 200 אלף יהודי ליטא? ברי שהנאצים הם שהתוו את המדיניות וארגנו את מכונת המוות. אולם האם זה מקרה שבליטא נרצחו יותר מ-95% מיהודיה? האומנם היו הגרמנים כל כך יעילים, שעל אף חסידי אומות העולם הרבים שהזכיר נתניהו, הם הצליחו להשמיד כמעט את כל יהודי המדינה? התשובה לשאלה זו פשוטה: ללא שיתוף הפעולה המסיבי של הליטאים, סופה של יהדות ליטא היה נראה קצת אחרת, ובוודאי היא לא הייתה "מככבת" בראש המדינות באירופה באחוזי הרצח של קהילותיהן היהודיות.

היריעה קצרה, אז אבחר לחזור לימים הראשונים של מבצע ברברוסה ביוני 1941. הנאצים טרם הגיעו לקובנה, וברחובותיה כבר השתוללו ליטאים ופגעו ביהודים. זכורה המיתה המשונה שלה "זכה" הדיין של פרוור סְלִבֹּדְקָה, הרב זלמן אוֹסוֹבְּסְקִי הי"ד; והזוועות שנעשו בעשרות יהודים במוֹסֶךְ לְיִטוּקִיס בעיר; והרצח בדם קר של אלפי הגברים היהודים במבצר השביעי של קובנה. המעשים שביצעו הליטאים ביהודים באותם

ימים היו נוראים להחריד, וכל זה בטרם הטלת החסות של הנאצים. זה לא היה שיתוף פעולה, כהגדרת ראש הממשלה, אלא פעולת רצח המונית ועצמאית לשמה.

יער פונאר בליטא (צילום: עזרא וולפינגר, NOVA)

אם נתרחק מהעיר הגדולה אל ערי השדה נגלה תמונה דומה. מי באמת "טיפל" ביהודים המקומיים – סימן אותם, בודד אותם, ריכז אותם בגטאות ובד בבד חמס את כל רכושם? מי לקח אותם – עד לאחרון הילדים והתינוקות – אל בורות המוות ורצח אותם תוך גילויי ברוטליות שקשה להעלותם על הכתב? היו אלה הליטאים, כששניים-שלושה גרמנים עומדים ליד כל בור ומצלמים. מלאכת הנאצים נעשתה אפוא בידי אחרים. ולא בכפייה חלילה. מתוך רצון, תשוקה עזה ושנאה איומה.

את הנעשה אין להשיב, אולם לשמר את האמת על השמדת יהודי ליטא אפשר גם אפשר. האומנם ממשלת ליטא עושה כן, כדברי נתניהו? האומנם סומנו כל בורות המוות בשלטים? או לפחות מקצתם? האומנם נענשו כל אלפי הרוצחים הליטאים? או לפחות מקצתם? ולו רק אחד? לא, אף לא אחד.

יתרה מזו, ממשלת ליטא הכתירה כמה מרוצחים אלה לגיבורי האומה שעל שמם נקראים בתי ספר וכיכרות ועוד היד נטויה.

אחד הרוצחים הנתעבים היה בְּרוֹנְיוֹס נוֹרְקוֹס, שהשתתף עם אנשיו ברציחות המוניות של יהודים. בזכות הנפת דגל ליטא בקובנה הוא נחשב גיבור לאומי, עברו הרצחני "נשכח" לו, וקברו נחשב למקום זיכרון לאומי.

דוגמאות כאלה יש לא מעט, ובידיעתה של הנשיאה דליה גריבאוקייטָה, שדחתה בתואנות שונות את הפניות אליה בעניין עברם הרצחני של ה"גיבורים". כמה מאכזב שנתניהו, צאצא ישיר של יהודים מליטא, הקריב את האמת על חלקם של הליטאים ברצח שכניהם ועל מעשי ממשלת ליטא בשל פוליטיקה עכשווית.

ד"ר בן ציון קליבנסקי הוא מרצה בתוכנית ללימודי זיכרון ומורשת במכללת אפרתה